

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF CHRISTIAN FALZON SCERRI
ONOR. IMĦALLEF JOSETTE DEMICOLI**

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 21 ta' Novembru, 2024.

Numru 4

Rikors numru 924/16/1 FDP

Integrated Business Systems Limited (C-18440)

v.

Microsoft Ireland Operations Limited u Microsoft Malta Limited

(C-35520)

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza dwar appell imressaq mill-kumpanija konvenuta Microsoft Ireland Operations Limited kontra sentenza mogħtija mill-

Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fit-12 ta' Ġunju, 2024, fejn din ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni tagħha u ddikjarat li għandha l-ġurisdizzjoni biex tisma' din il-kawża.

Daħla

2. B'rikors maħluf tal-14 ta' Ottubru, 2016, il-kumpanija attriċi fissret li hija kienet toffri s-servizzi ta' żvilupp ta' programm (*software*) lil numru ta' klijenti tagħha. Spjegat li hija daħlet fi ftehim mal-kumpanija Microsoft Ireland Operations Limited, li bih ingħatat is-setgħa li tbiegħ il-programm tal-korporazzjoni Microsoft bl-isem ta' "*Microsoft Dynamics Nav*" u tagħmel fuqu tibdiliet (*customisations*) u żidiet (*add-ons*) għall-benefiċċju tal-klijenti tagħha. Tenniet li fuq is-saħħa ta' dan il-ftehim hija wettqet numru ta' tibdiliet fuq dan il-programm u kif ukoll żviluppat il-programm bl-isem ta' *AutoDynamics*. Dan wassalha biex kellha suċċess kbir fis-suq bħala fornitur ta' dawn il-prodotti, tant li hija kellha numru ta' daqs konsiderevoli ta' klijenti fis-suq Malti. Hija żiedet tgħid li l-ftehim li hija kellha ma' Microsoft Ireland Operations Limited ġie terminat fl-4 ta' Novembru, 2009.

3. Il-kumpanija attriċi sostniet li b'ħarsien mal-liġi dwar id-drittijiet tal-awtur, id-drittijiet tal-awtur f'dak li għandu x'jaqsam mat-tibdiliet u maż-żidiet magħmula minnha fuq l-imsemmi programm, huma esklussivament

tagħha. Jixlu iżda, li wara li ġie fi tmiemu l-kuntratt, il-konvenuti, b'manjiera illegali, estendew l-użu tad-*Developer Licence* tal-kumpanija attriċi lill-kompetituri tagħha sabiex dawn ikunu jistgħu jużaw u jibqgħu jiżviluppaw t-tibdiliet fil-programm li dwarhom il-kumpanija attriċi għandha d-drittijiet tal-awtur u b'hekk ikunu jistgħu jżommu l-klijenti tal-kumpanija attriċi b'dannu għaliha. Issoktat tfisser li mingħajr ma kisbu l-permess mingħandha, il-kumpaniji konvenuti avviċinaw lill-klijenti tagħha u b'mod qarrieqi u b'rieda ħażina, għarrfuhom li huma setgħu jkomplu jagħmlu użu mit-tibdiliet kollha li hija wettqet fuq il-programm, billi jieħdu servizz mingħand il-kompetituri tal-kumpanija attriċi, daqslikieku dawn it-tibdiliet kienu tal-imsemmija klijenti stess.

4. Skont il-kumpanija attriċi, din l-imġiba tal-kumpaniji konvenuti wasslitha biex tilfet ħafna mill-klijenti li kellha għaliex dawn telquha u kisbu servizz mingħand il-kompetituri tagħha bl-użu tat-tibdiliet magħmula minnha fuq l-imsemmi programm. Hija tenniet li filwaqt li l-kumpaniji konvenuti spiċċaw biex għamlu l-qliġ minn fuq daharha permezz ta' din il-manuvra illegali, hija spiċċat biex ma setgħetx tibqa' taħdem f'dan is-suq. Saħqet li l-imġiba tal-konvenuti ssarraġ kemm fi ksur tal-obbligi tagħhom skont l-**Artikolu 42(1)(a)** u/jew **(b)** tal-**Att dwar id-Drittijiet tal-Awtur** u kif ukoll fi ksur tal-obbligi fiduċjarji tagħhom skont l-**Artikolu 1124A(3)** u **(4)** tal-**Kodiċi Ċivili** għaliex huma kien messhom jafu li ma kinux liċenzjati biex jagħmlu użu mit-tibdiliet u miż-żidiet fuq is-

software, li huma proprjetà intellettuali tagħha. Hija sostniet li dan kollu wassal biex hija ġarrbet id-danni.

5. Minhabba f'hekk, il-kumpanija attriċi fetħet din il-kawża u talbet lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili sabiex:

«1. Tiddikjara illi bl-għemil tagħhom is-soċjetajiet konvenuti, jew min minnhom, kisru d-drittijiet tal-awtur appartenenti lis-soċjetà attriċi fil-prodotti tagħha hawn fuq imsemmija (u ċjoè l-customisations u l-add-ons) a tenur tal-Artikolu 7 tal-Kap. 415 u l-obbligi tas-soċjetajiet konvenuti a tenur tal-Artikolu 42(1)(a) tal-Kap. 415, kif ukoll l-obbligazzjonijiet fiduċjarji li kellha s-soċjetà konvenuta fil-konfront tas-soċjetà attriċi a tenur tal-Artikolu 1124A(3) u (4) tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta, u in vista ta' dan hija responsabbli għad-danni kaġunati lis-soċjetà attriċi u għat-telfien tal-kummerċ u avvjament tagħha;

2. Tillikwida, okkorrendo bl-għajnuna ta' periti nominandi, id-danni kaġunati mis-soċjetà konvenuta lis-soċjetà attriċi, liema danni għandhom jinkludu wkoll danni morali u profitti rekati mis-soċjetà konvenuta b'konsegwenza tal-aġir tagħha, li għandhom jiġu imposti fost oħrajn a tenur tal-Artikolu 12 tal-Kap. 488 tal-Liġijiet ta' Malta, u l-Artikolu 1124A tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;

3. Tikkundanna lis-soċjetajiet konvenuti, jew min minnhom, iħallsu lis-soċjetà attriċi d-danni likwidati skont it-talba preċedenti;

4. Tordna lis-soċjetajiet konvenuti, jew min minnhom, biex b'mod immedjat iroddu lura lis-soċjetà attriċi l-proprjetà intellettuali konsistenti fil-customisations u l-add-ons tas-soċjetà attriċi, kif ukoll kwalunkwe prodott li l-proprjetà intellettuali tas-soċjetà attriċi setgħet ġiet konvertita fih, u/jew li jkun ġie prodott bl-użu tal-proprjetà intellettuali tas-soċjetà attriċi, flimkien mal-benefiċċji kollha miksuba mis-soċjetajiet konvenuti, sew direttament kif ukoll indirettament, mill-ksur tal-obbligi fiduċjarji tas-soċjetà konvenuta, a tenur tal-Artikolu 1124A (5) u (6) tal-Kap. 16; u

5. Tordna lis-soċjetajiet konvenuti, jew min minnhom, biex, b'mod immedjat tħassar kwalunkwe prodott li fih il-proprjetà intellettuali tas-soċjetà attriċi, jew li fih il-proprjetà intellettuali tas-soċjetà attriċi setgħet ġiet konvertita, jew li jkun ġie prodott bl-użu tal-proprjetà intellettuali tas-soċjetà attriċi, u li ma jistax jiġi ritornat lis-soċjetà attriċi a tenur tat-talba preċedenti;

Bl-ispejjeż kontra s-soċjetà konvenuta li minn issa hija ingunta għas-subizzjoni.»

6. Microsoft Ireland Operations Limited u Microsoft Malta Limited

ressqu t-tweġiba maħlufa tagħhom fis-6 ta' Diċembru, 2016, fejn qalu:

«1. Preliminarjament, sa fejn it-talbiet huma indirizzati fil-konfront ta' Microsoft Ireland Operations Limited, qed jiġi eċċepit in-nuqqas ta' ġurisdizzjoni tal-Qrati Maltin, u dan kemm ex lege għaliex il-konvenuta hija kumpanija estera reġistrata l-Irlanda, kif ukoll ex contractu stante illi l-ftehim ossia Solution Provider Agreement u d-Developers License li fuqhom hija msejsa l-kawża jipprovdu għal ġurisdizzjoni tal-Qrati tal-Irlanda u applicable law Irlandiża (ara klawnsola 16).

2. Preliminarjament ukoll, u mingħajr preġudizzju għas-suespost, Microsoft Malta Limited mhijiex leġittimu kontradittur għat-talbiet tal-attriċi stante s-Solution Provider Agreement u d-Developers License kien, kif tirikonoxxi l-attriċi stess, bejn Integrated Business Systems Limited (minn issa 'l quddiem IBS) u Microsoft Ireland Operations Limited u ma kienx jinvolvi lil Microsoft Malta Limited;

3. Preliminarjament ukoll, it-talbiet attriċi ma jistgħux jirnexxu għaliex ma ġewx preċeduti minn talba speċifika sabiex il-Qorti tiddetermina u tiddikjara x'inhuma d-drittijiet tal-awturi appartenenti lis-soċjetà attriċi, liema talba hija neċessarja qabel ma jiġu indirizzati t-talbiet effettivament imressqa mill-attriċi;

4. Fil-mertu, sa fejn it-talbiet huma msejsa fuq allegat ksur ta' obbligi fiduċjarji, la l-eċċipjenti Microsoft Ireland Operations Limited u lanqas Microsoft Malta Limited ma qatt kellhom relazzjoni mal-attriċi li tagħti lok għal tali obbligi u, fi kwalunkwe każ, jiċċdu illi huma qatt kisru xi obbligi bħal dawn bi preġudizzju għall-attriċi;

5. Mingħajr preġudizzju għas-suespost u partikolarment għat-tielet eċċezzjoni fuq ċitata, l-attriċi jeħtiġilha illi ġġib prova tad-drittijiet tal-awtur illi hija tippretendi li għandha u li huma proprjetà tagħha;

6. L-attriċi għandha wkoll iġġib prova li l-konvenuti jew min minnhom kisru d-drittijiet tagħha u li dan wassal għad-danni allegati. Il-konvenuti jiċċdu kategorikament tali pretensjonijiet u għall-kuntrarju jsostnu illi kienet l-attriċi stess illi kisret ripetutament il-kundizzjonijiet tal-ftehim illi kellha ma' Microsoft Ireland Operations Limited. F'dan ir-rigward l-eċċipjenti jirriżervaw kwalunkwe rimedju inkluż dak ta' danni fil-konfront tal-attriċi;

7. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-attriċi jeħtiġilha ġġib prova tal-quantum tad-danni allegati;

8. Preskrizzjoni: Fi kwalunkwe każ, sa fejn qed jiġu pretiżi danni delittwali dawn għandhom jiġu limitati għall-aħħar sentejn min-notifika tal-protest u dan b'applikazzjoni tal-Artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili u, sa fejn qed jiġu pretiżi danni kuntrattwali, għandhom jiġu limitati għall-aħħar ħames snin min-notifika b'applikazzjoni tal-Artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili;

9. Illi inkwantu għar-raba' u l-ħames talba dawn għandhom jiġu miċħuda kemm għaliex dipendenti fuq it-talbiet precedenti kif ukoll għaliex l-eċċipjenti m'għandhom fil-pussess tagħhom ebda proprjetà intellettuali tal-attriċi x"iroddu lura" jew "x'ihassru";

10. Salv eċċezzjonijiet oħra permissibbli mil-liġi.

Bl-ispejjeż, inkluz dawk tal-kontroprotest datat 21 ta' Ottubru, 2016 (Dok MS 1) u b'riżerva għad-danni kif fuq spjegat.»

7. B'digriet mogħti waqt is-seduta tal-25 ta' Jannar, 2017, l-Ewwel Qorti ordnat li l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tal-kumpaniji konvenuti, jiġifieri l-eċċezzjoni tagħhom dwar in-nuqqas ta' ġurisdizzjoni tal-Qrati Maltin u kif ukoll l-eċċezzjoni tagħhom li Microsoft Malta Limited mhijiex kontradittori leġittima għat-talbiet tal-kumpanija attriċi, għandhom jiġu deċiżi qabel l-eċċezzjonijiet l-oħra tagħhom.

8. Imbagħad, b'sentenza mogħtija fit-12 ta' Ġunju, 2024, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili: (i) ċaħdet dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet preliminari tal-kumpaniji konvenuti; (ii) ordnat li l-ispejjeż marbuta ma' din is-sentenza jiġu deċiżi fis-sentenza finali; u (iii) ordnat it-tkomplija tas-smiġħ tal-kawża dwar il-mertu.

9. Ir-raġunijiet mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għaliex iddeċidiet l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet preliminari b'dan il-mod kienu dawn:

«Fatti

53. Jirriżulta illi s-socjetà rikorrenti, Integrated Business Systems Limited,

hija soċjetà illi, kif jiddeskriviha r-rappreżentant tagħha, Timothy Zammit, hija “focused entirely on business information service (business to business) a leading service provider for accounting, business intelligence, design and accounting and financial systems”.

54. Jirrizulta illi, bħala parti mis-servizzi illi hija kienet tipprovdi lill-klijentela tagħha, hija kienet ‘partner’ uffiċjali tas-soċjetà intimata Microsoft Ireland Operations Limited, hekk imsejha ‘Microsoft Dynamic NAV partner’, fejn is-soċjetà rikorrenti kienet tipprovdi servizzi lill-klijenti lokali tagħha bbażat fuq prodott tal-istess soċjetà Microsoft, bl-isem ta’ Microsoft Dynamics NAV, preċedement magħrufa bħala Navision, l-isem tas-soċjetà Daniza illi kienet oriġinarjament ddisinjat tali programm u li magħha s-soċjetà rikorrenti kienet oriġinarjament daħlet fi ftehim ta’ partnership, liema soċjetà Daniza kienet eventwalment ġiet akkwistata minn Microsoft Inc fis-sena 2003.

55. Jirrizulta illi fl-4 ta’ Ottubru 2009, is-soċjetà Microsoft Ireland Operations Limited iddeċidiet illi tittermina l-partnership agreement illi hija kellha mas-soċjetà rikorrenti b’effett mill-4 ta’ Novembru 2009.

56. Jirrizulta, madankollu, illi ġurnata qabel ma seħħet tali terminazzjoni, soċjetà Ingliża bl-isem ta’ Autodynamics UK Limited, li kienet soċjetà sussidjarja tas-soċjetà rikorrenti, ġiet appuntata bħala ‘Official Dynamics SPA Partner’, bħalma kienet is-soċjetà rikorrenti, fejn is-soċjetà Ingliża ngħatat il-fakultà illi tipprovdi servizzi anke ġewwa Malta.

57. Jirrizulta illi hekk kif tali partnership ġiet terminata, rappreżentanti tas-soċjetà Microsoft Malta Limited, illi kienet ħadet it-tmexxija ta’ l-hekk imsejha ‘partnership relationships’ mingħand is-soċjetà Microsoft (Ireland) Limited, bdew jgħarrfu lill-klijenti tas-soċjetà rikorrenti illi l-partnership mas-soċjetà rikorrenti kien ġie lilhom terminat u jekk dawna riedu jkomplu joperaw bil-programm tas-soċjetà Microsoft kif ri-programmat mis-soċjetà rikorrenti, huma kellhom ta’ bilfors jottjenu liċenzja ġdida mingħand partner ieħor, li iżda ma kienx is-soċjetà rikorrenti.

58. Jirrizulta illi fost il-partners li s-soċjetà Microsoft Malta Limited ssuġġeriet lill-klijenti tas-soċjetà rikorrenti, kienu ġew suġġeriti s-soċjetajiet Crimsonwing Ltd u Exigy Limited, li kontra tagħhom hemm proċeduri għaddejjin kontestwalment mal-proċeduri odjerni, liema soċjetajiet kienu jipprovdu l-istess servizzi u kienu rikonoxxuti bħala ‘Official Dynamics SPA Partner’.

59. Jirrizulta illi, minkejja li s-soċjetà rikorrenti ippruvat tkegġeġ lill-klijenti tagħha sabiex jkomplu jutilizzaw is-servizzi tagħhom, din id-darba tramite s-soċjetà Ingliża Autodynamics UK Limited, is-soċjetà rikorrenti tikkontendi li rappreżentanti tas-soċjetà Microsoft Malta Limited bdiet tiddiswadi lil tali klijenti sabiex jingħaqdu mas-soċjetà Ingliża sussidjarja tas-soċjetà rikorrenti, u di fatti ħafna mill-klijenti għażlu illi jibdew jużaw is-servizzi ta’ terzi, fosthom is-soċjetajiet Crimsonwing Ltd u Exigy Limited.

60. Jirrizulta illi s-soċjetà rikorrenti qiegħda tikkontendi illi, hekk kif il-klijenti tagħha għaddew għand is-soċjetajiet kompetituri tagħha, bl-għajnuna tas-soċjetajiet intimati, tali soċjetajiet żviluppaturi, flok ma' pprovdew servizz ġdid u diżinjat minnhom, għażlu illi jutilizzaw is-sistema disinjata u ġa mibnija mis-soċjetà rikorrenti għall-klijenti tagħha li kienu marra għand is-soċjetajiet kompetituri tagħha, u dawn baqgħu jiżviluppaw il-programmi ibbażat fuq il-qafas u struttura diżinjata mis-soċjetà rikorrenti.

61. Jirrizulta illi għalhekk is-soċjetà rikorrenti nediet proċeduri kontra, kemm is-soċjetà Crimsonwing Ltd, kif ukoll is-soċjetà Exigy Ltd, liema proċeduri qed jimxu kontestwalment mal-kawża odjerna, kif ukoll kontra s-soċjetajiet intimati Microsoft Ireland u Microsoft Malta, sabiex jiġi dikjarat illi s-soċjetajiet intimati vvjola d-drittijiet tal-awtur tagħha kif ukoll l-obbligi fiduċjarji illi huma kellhom versu s-soċjetà rikorrenti.

62. Jirrizulta illi s-soċjetajiet intimati ċaħdu t-talbiet magħmula fil-konfront tagħhom, fejn preliminarjament, is-soċjetà estera Microsoft Ireland eċċepiet in-nuqqas ta' ġurisdizzjoni peress illi skont is-Solution Provider Agreement u d-Developers Licence, il-ġurisdizzjoni tinsab ġewwa l-Irlanda, filwaqt illi s-soċjetà Microsoft Malta eċċepiet illi hija mhijiex il-leġittimu kontraddittur, stante illi ma kellha ebda relazzjoni kuntrattwali mas-soċjetà rikorrenti, peress illi tali relazzjoni kien biss mas-soċjetà Microsoft Ireland.

Ikkunsidrat

63. Jirrizulta illi l-kawża odjerna illi dina l-Qorti qiegħda tikkunsidra fil-preżent hija parti minn grupp ta' proċeduri illi nediet is-soċjetà rikorrenti, fejn apparti kontra s-soċjetajiet Microsoft Ireland Operations Limited u Microsoft Malta Limited, qed jittieħdu wkoll proċeduri kontra s-soċjetà Exigy Limited, u dana permezz tal-proċeduri Rikors Ġuramentat Nru 925/2016 FDP li qed jinstemgħu kontestwalment mal-proċeduri odjerni, kif ukoll kontra s-soċjetajiet Crimsonwing Ltd, u KPMG Crimsonwing (Malta) Ltd, u dana permezz tal-proċeduri Rikors Ġuramentat Nru 922/2016, fejn qed isiru talbiet simili.

64. Jirrizulta wkoll illi s-soċjetà ppreżentat ukoll Mandat ta' Deskrizzjoni fil-konfront tas-soċjetajiet intimati u kjamata in kawża, Mandat ta' Deskrizzjoni Nru 1160/2018, kif ukoll Mandat ta' Deskrizzjoni Nru 1163/2018 kontra s-soċjetà Exigy Limited, li għalihom saru rikors għar-revoka tal-istess mis-soċjetajiet intimati permezz ta' Rikors Nru 759/2018 FDP u s-soċjetà Exigy Limited permezz ta' Rikors Nru 764/2018 FDP, liema proċeduri wkoll qed jinstemgħu minn dina l-Qorti kontestwalment mal-kawża odjerni, iżda li ser jistennew l-eżitu tal-proċeduri odjerni u dawk aktar 'il fuq imsemmija.

65. Jirrizulta illi f'dawn il-proċeduri kollha, ingabru varji xhieda u provi, kif ukoll tqabbd u Esperti tekniċi biex jassistu lill-Qorti, li l-atti tagħhom huma l-koll a konozzenza ta' dina l-Qorti hekk kif qiegħda tikkunsidra l-każ odjern.

Difiża

66. Jirriżulta illi fil-każ odjern, fost id-difiżi mqajma mis-soċjetajiet intimati, huma ressqu d-difiżi li, fil-każ tas-soċjetà estera Microsoft Ireland, kien hemm in-nuqqas ta' ġurisdizzjoni peress illi skont is-Solution Provider Agreement u d-Developers Licence, il-ġurisdizzjoni tinstab ġewwa l-Irlanda, filwaqt illi fil-każ tas-soċjetà Microsoft Malta Limited, hija ma kinitx il-leġittimu kontraddittur, stante illi ma kellha ebda relazzjoni kuntrattwali mas-soċjetà rikorrenti, peress illi tali relazzjoni kien biss mas-soċjetà Microsoft Ireland.

67. Jirriżulta illi fis-seduta tad-9 ta' Marzu 2022, il-partijiet qablu illi kellhom jiġu deċiżi l-eċċezzjonijiet preliminari tal-leġittimu kontraddittur u l-ġurisdizzjoni.

Ikkunsidrat

68. Jirriżulta illi jkun opportun illi, l-ewwel u qabel kollox, jiġi meqjus u kkinsidrat il-bażi tal-azzjoni kollha u l-fatti kif ħarġu ċar sa issa.

69. Is-soċjetà Microsoft Inc, tipprovdi, fost il-ħafna servizzi u pjattaformi teknoloġiċi tagħha, sistema hemm imsejha bħala Microsoft Dynamics NAV, illi hija deskritta bħala:

«an enterprise resource planning (ERP) app that assists with finance, manufacturing, customer relationship management (CRM), supply chains, analytics, and electronic commerce for small and medium-sized companies and local subsidiaries of large international groups. It uses the proprietary programming language C/AL for and is part of the Microsoft Dynamics suite of intelligent business applications.»

70. Jirriżulta illi tali 'software', li tista' wkoll tissejjaħ bħala pjattaforma teknoloġika, tipprovdi qafas li fuqu wieħed jista' jibni sistema komplissa teknoloġika illi tkun tista' tassisti lill-utenti fl-organizzazzjoni tal-operazzjoni tagħhom, kif fuq aħjar deskritt, liema 'software', madankollu, jeħtieġ illi jiġi żviluppat u addattat għall-bżonnijiet speċifiċi u individwali ta' kull utent.

71. Jirriżulta illi huwa f'dana l-istadju illi soċjetajiet, bħalma huma kemm s-soċjetà rikorrenti kif ukoll s-soċjetajiet Crimsonwing Ltd u Exigy Limited, jiġu involuti, fejn dawna jiġu ingaġġati mill-utenti li jixtiequ jutilizzaw il-programm Microsoft Dynamics NAV, sabiex jiġi għalihom żviluppat u miktub programm appożitu għall-bżonnijiet tagħhom, fejn isir żvilupp fuq il-qafas u pakkett bażiku pprovdut mill-programm tal-Microsoft Dynamics NAV, u jiġu kkreati hekk imsemmja 'customizations' kif ukoll 'add ons' kif ikun jixtieq il-klijent u dana sabiex eventwalment l-utent, issa klijent tal-iżviluppatur, jibbenefika mill-potenzjal tal-programm Microsoft Dynamics NAV għall-benefiċċju tal-operazzjoni tiegħu.

72. Jirriżulta, madanakollu, illi sabiex tali utent ikun jista' jibbenefika mis-servizz tal-Microsoft Dynamics NAV u l-pjattaforma tagħha, huwa jrid iħallas liċenzja għall-użu tal-istess, liema liċenzja titħallas lill-iżviluppatur,

li jkun wkoll 'partner' mas-soċjeta' Microsoft, li hija sidt tal-programm Microsoft Dynamics NAV, liema liċenzja eventwalment titħallas mill-iżviluppatur lis-soċjetà Microsoft.

73. Jirrizulta wkoll illi l-iżviluppatur, la darba jkun daħal fi ftehim mal-utent dwar x'tip ta' servizz jixtieq illi jiġi għalih disenjat fuq il-Microsoft Dynamics NAV, jipproċedi sabiex jikteb l-hekk imsejjaħ 'codes', ossia computer codes, illi bih huwa jibni l-programm skont il-ħtiġijiet tal-klijent.

74. Jirrizulta illi, filwaqt illi s-sistema tal-Microsoft Dynamics NAV tipprovdi kemm qafas kif ukoll sistema bażika, ix-xogħol tal-iżviluppatur jista' jkun kemm illi jagħmel hekk imsejjaħ 'customizations' ossia tibdil ta' għodda ġja eżistenti għall-benefiċċju tal-utent, jew inkella li jagħmel 'add ons', ossia programmi żviluppati interament mill-ġdid mill-iżviluppatur u intiżi sabiex jabbinaw mas-sistema illi tkun ġiet diżinjata u żviluppata fuq is-sistema Microsoft Dynamics NAV.

75. Jirrizulta, mill-atti proċesswali u t-talbiet magħmula kif ukoll difiżi mressqa, illi filwaqt li s-soċjetà rikorrenti qiegħda tikkontendi illi hija għamlet 'customizations' u 'add ons' illi baqgħu jintużaw mill-klijenti tagħhom meta dawna telqu mingħandhom u bdew jingħataw servizz mis-soċjetajiet kompetituri tagħha u saħansitra ntużaw u ġew żviluppati ulterjorment mis-soċjetajiet kompetituri tagħha, liema użu kien qed isir mingħajr il-kunsens tagħhom u bi ksur tad-drittijiet tal-awtur tagħhom, is-soċjetajiet intimati qegħdin jikkontendu illi każ kontra tagħhom ma jistax isir peress illi, fil-każ ta' Microsoft Ireland il-ġurisdizzjoni applikabbli hija dik Irlandiża, filwaqt illi fil-każ ta' Microsoft Malta, hija mhijiex il-leġittimu kontraddittur peress illi hija biss "żviluppatriċi tal-kummerċ u punt ta' kuntatt ta' Microsoft Ireland ma' terzi f'Malta", kif irrileva l-abbli difensur tas-soċjetajiet intimati. (fol 495)

Ikkunsidrat

76. Jirrizulta ċar, għalhekk, illi dina l-Qorti jeħtieġ illi tqis kemm in-natura tat-talba tas-soċjetà rikorrenti kif ukoll il-baži tal-azzjoni tagħha, sabiex tqis jekk l-eċċezzjonijiet preliminari mqajma mis-soċjetajiet intimati jregġu jew le.

77. Hawnhekk, il-Qorti tibda billi tosserva illi s-soċjetà rikorrenti tikkontendi illi hija għamlet 'customizations' kif ukoll 'add ons' li llum il-ġurnata qed jintużaw minn soċjetajiet kompetituri tagħha bl-għajnuna tas-soċjetajiet intimati, fejn l-istess soċjetà rikorrenti tikkontendi illi dawna għandhom jitqiesu bħala prodott intellettuali illi fuqhom hija għandha dritt ta' awtur, liema dritt qiegħed jiġi lilha leż.

78. Dwar in-natura ta' tali 'customizations' u 'add ons', għandu jiġi rilevat illi s-sistema Microsoft Dynamics NAV hija l-pjattaforma teknoloġika ossia qafas li fuqu jaħdmu fuqu kemm is-soċjetà rikorrenti kif ukoll is-soċjetajiet kompetituri tagħha intimati, u għalhekk, ma għandu jkun hemm ebda dubju illi mingħajr l-eżistenza ta' tali pjattaforma teknoloġika, ebda żvilupp

ma seta' jsir a benefiċċju tal-utent.

79. Dana jfisser illi, bħalma meta tiġi disinjata libsa minn ħajjat, mingħajr ma jkun hemm id-drapp, ma jista' jkun hemm ebda libsa!

80. Issa, fil-każ odjern, jidher illi s-soċjetà rikorrenti, bħalma jagħmel ħajjat, utilizzat id-drapp illi ġie lilha fornut mill-Microsoft Dynamics NAV, kif ukoll ibbażat ruħha fuq id-disinji originali li setgħet ddisinjat is-soċjetà Microsoft u li ġew pprovduti flimkien mad-drapp, sabiex eventwalment fasslet libsa illi kienet kif xtaq il-klijent tagħha, ossia l-utent.

81. Dana jfisser illi, filwaqt li s-soċjetà rikorrenti utilizzat il-pjattaforma teknoloġika miktuba mis-soċjetà Microsoft u saħansitra għamlet użu mid-disinn bażiku li pprovdiet l-istess soċjetà Microsoft, eventwalment għamlet it-tibdiliet kollha meħtieġa, kif ukoll żiedet varji fatturi ġodda, sabiex l-utent klijent tagħha ikun jista' jibbenefika mill-potenzjal li jeżisti fil-Microsoft Dynamics NAV biex ikunu jista' jtejjeb l-operazzjoni tiegħu.

82. Dana eventwalment wassal sabiex l-utent, ossia klijent, ikollu programm adattat għalih illi fih jista' jzomm, fost affarijiet oħra, 'record' dettaljat tal-assi u bejgħ tiegħu, fost affarijiet oħra, kif ukoll il-klijenti u informazzjoni kollha relatata mal-avvjament kummerċjali tiegħu.

83. Tali fatt ħareġ ċar mix-xhieda kollha prodotta quddiem dina l-Qorti, ossia illi s-soċjetà rikorrenti għamlet żviluppi fuq il-Microsoft Dynamics NAV kif xtaq l-klijenti tagħhom u a benefiċċju tagħhom.

84. Ħareġ ukoll ċar illi, meta s-soċjetajiet kompetituri tagħha ġew avviċinati mill-klijenti tas-soċjetà rikorrenti sabiex ikunu jistgħu jibqgħu jamministraw il-programm hekk kif disinjat mis-soċjetà rikorrenti, dawn is-soċjetajiet kompetituri, tramite l-impjegati tagħhom, inkluż impjegati li preċedement kienu jaħdmu mas-soċjetà rikorrenti, baqgħu jadoperaw il-programmi kollha kif diżinjati mis-soċjetà rikorrenti u saħansitra għamlu titjib ulterjuri fuq l-istess programmi.

85. Is-soċjetajiet kompetituri tagħha, madankollu, jinsistu illi s-soċjetà rikorrenti ma tgawdi minn ebda dritt ta' awtur fuq ix-xogħol illi kienet għamlet, u għalhekk la jistgħu jinstabu responsabbli u wisq anqas ma jistgħu jitqiesu bħala leġittimi kontraditturi fil-proċeduri kontra tagħhom.

86. Hawnhekk, madankollu, il-Qorti tqis illi jkun opportun illi ssir referenza għall-korrispondenza illi ntbagħtet minn Microsoft stess, meta wieħed mill-klijenti tas-soċjetà rikorrenti, ossia Pater Limited, kien rinfaċċjat bid-diffikultà kkawżata hekk kif il-liċenzja tas-soċjetà rikorrenti ġiet revokata mill-istess Microsoft. Di fatti, tramite korrispondenza datata 23 ta' Settembru 2010, li tinstab a fol 84 tal-proċess, il-pożizzjoni legali tas-soċjetà Microsoft dwar 'customizations' u 'add ons' kienet waħda ċara:

«All rights to Microsoft Dynamics Standard Software are reserved by Microsoft. Under the Solution Provider Agreements ("SPA") entered into

between Microsoft and a Microsoft partner, and within the limits of the SPA's contractual terms, the partner may provide adjustments to Microsoft Dynamics Standard Software. This applies regardless whether the partner originally acquired the Microsoft Dynamics Standard Software deployed by the end-customer specifically for that particular end-customer or whether the partner only later became the end-customer's partner. Pursuant to the SPA, adjustments are any changes, modifications, enhancements and remakes of the licensed Microsoft Dynamics Standard Software. If the new partner has concluded with us an Add-on Applications Addendum to the SPA, it is further entitled to develop his own Add-On-Applications to the Microsoft Dynamics Standard Software.

The rights to adjustments and Add-On-Applications created by a Microsoft partner do not belong to Microsoft. Microsoft cannot therefore provide the necessary user and modification rights with respect to such adjustments and Add-On-Applications. To the extent copyrights arise in the course of developing the adjustments or Add-On-Solution, **such rights may pertain either to the individual developer or, exclusively or non-exclusively, based on a license agreement, to the end-customer.** Depending on the type of the contractual relationship between the Microsoft partner and the end customer, different legal scenarios can be foreseen. **A new partner who wishes to continue to support adjustments or Add-On-Applications created by a previous Microsoft partner should therefore first seek to establish who is the owner of the relevant use rights and then clarify with this rights holder whether it is able and willing to grant to the partner the rights necessary for the modifications and/or developments of the adjustments or Add-On-Applications.**»

87. Jirriżulta illi, fost id-dokumentazzjoni esibiti tul il-proċeduri odjerni, ġew ppreżentati kopja tas-Software Sale and Service Agreement ma' varji klijenti differenti, fejn jingħad is-segwenti (vide fol 340)

«7.1. The Customer shall have no ownership or other rights over the Software and any enhancements thereto other than those rights conferred by the Microsoft Navision software license which include the right to use the Software.

7.2. Ownership of the source of any be-spoke software developed for the Customer by the Contractor and copyright therein shall belong and vest solely in the Contractor.

7.3 Ownership of the Software Objects shall be vested in the Contractor except to the extent that such ownership is not already vested in the Microsoft Business Solutions.»

88. Jirriżulta wkoll illi fix-xhieda ta' **Yurgita Simkute**, Senior Commercial Executive fi ħdan is-soċjetà Microsoft Ireland, mogħtija fil-kawża 924/2016 fit-28 ta' Ġunju 2023, liema xhieda hija applikabbli wkoll għall-kawża odjerna, dwar il-pożizzjoni legali ta' 'customizations' u 'add ons' hija kellha dan xi tgħid:

«**Dr Antoine Cremona :**

What would happen emm ... with the customizations and the 'add ons'

developed by the old partner, the terminated partner, how does it normally work with Microsoft?

The Witness :

It like ... well it ... it stays with partner who develops it.

Dr Antoine Cremona :

It stays with the partner who developed it.

The Witness :

Exactly.»

89. Jirrizulta wkoll illi, fuq domanda tal-Qorti stess waqt ix-xhieda tagħha, l-istess Yurgita Simkute saħqet li filwaqt li l-utent seta' jibqa' jagħmel użu mill-customizations u 'add ons' anke wara li l-liċenzja tal-iżviluppatur kien ġie terminat, kwalsiasi żvilupp fuq tali customizations u 'add ons' jista' jsir biss minn min ikun żviluppa tali customizations u 'add ons':

«The Court :

So if I can intervene. So just for me to understand what you're saying is that once the license was stopped, the customer could ... could still make use of the programmes which were developed, correct ?

The Witness :

Yeah correct.

The Court :

But it ... but on the other hand, should the client have wanted to make any changes in it, he would not be able to change it ... he would have to get a partner, a Microsoft partner, to liaise on and involve himself to change ?

The Witness :

Correct the same partner.»

90. Jirrizulta ċar, għalhekk, mill-provi kollha kif fuq prodotti, illi kemm il-customizations kif ukoll l-'add ons' illi jkunu saru mill-iżviluppatur, fil-każ odjern mis-soċjetà rikorrenti, jibqgħu proprjetà tal-iżviluppatur, anke wara illi kwalsiasi liċenzja mogħtija lilu tiġi terminata, u huwa tali żviluppatur BISS illi jista' jipprogramma ulterjorment il-customizations u 'add ons' illi jkun għamel hu.

Ikkunsidrat

91. Ladarba ġie issa ċarament stabbilit illi s-soċjetà rikorrenti għandha jedd fuq il-'customizations' u 'add ons' illi hija kienet għamlet lill-klijenti tagħha, il-Qorti trid issa tikkunsidra l-eċċezzjoni tas-soċjetajiet intimati.

92. Għandu jiġi osservat illi l-baži tal-argument tas-soċjetà Microsoft Ireland huwa illi l-hekk imsejha Solution Provider Agreement (SPA) kif ukoll id-Developer's Licence it-tnejn jipprovdu illi li l-ġurisdizzjoni applikabbli f'każ ta' ksur ta' xi kundizzjoni tal-ftehim huwa esklussivament

I-Irlanda.

93. Jirrizulta, di fatti, illi l-abbli difensur tas-soċjetajiet intimati jikkontendi illi “il-customisations u l-add-ons li fuqhom il-kawża odjerna giet imsejsa minn IBS, jinsorġu esklussivament u unikament mill-kuntratti li hija kellha ma’ Microsoft Ireland u mil-liċenzja konċessa lilha minn Microsoft Ireland.” (fol 489)

94. Hawnhekk, madankollu, il-Qorti tosserva illi l-mertu tal-kawża mhumix il-customizations u/jew l-add ons infushom, iżda l-fatt illi bl-aġir tas-soċjetajiet intimati, id-dritt tal-awtur illi s-soċjetà rikorrenti tgawdi fuq tali customizations u/jew add ons gie u qiegħed jiġi lilha leż.

95. Għalhekk, huwa ċar illi l-mertu tal-każ mhuwix in-natura tal-customizations u/jew add ons kif deskritti u ben stabbiliti fil-kuntratti tal-SPA u d-Developer’s Licence, iżda hija l-użu mingħajr permess ta’ tali customizations u/jew ‘add ons’ minn soċjetajiet kompetituri tas-soċjetà rikorrenti, bil-komplicità u/jew assistenza tas-soċjetajiet intimati.

96. Dana għalhekk ifisser illi dak ipprovdut fl-Agreements fuq imsemmija ma huwix il-mertu tal-kawża, peress illi dak li qed jiġi kkunsidrat huwa l-użu ta’ tali għodda b’mod illeċitu minn terzi u mhux in-natura ta’ tali għodda per se.

97. Għalhekk, ladarba l-meritu tal-każ odjern huwa d-dritt tal-awtur illi s-soċjetà rikorrenti qiegħda tikkontendi gie lilha leż, il-ġurisdizzjoni applikabbli hija dik fejn tali dritt ta’ awtur gie kkreat, ossia Malta, bir-riżultat illi l-eċċezzjoni preliminarj tas-soċjetà Microsoft Ireland ma timmeritax illi tiġi kkunsidrata favorevolment.

98. Mill-banda l-oħra, għal dak illi jirrigwarda s-soċjetà Microsoft Malta Limited, mill-assjem tal-provi kif prodotti sa issa, joħroġ ċar illi mument minnhom, rappreżentanti tas-soċjetà Microsoft Malta Limited, fosthom ċertu Nunzio D’Ugo, setgħu kienu involuti b’mod attiv sabiex klijenti tas-soċjetà rikorrenti jittieñdu minn soċjetajiet kompetituri tagħha, u dana a skapitu tal-istess soċjetà rikorrenti, kif ukoll setgħu, b’xi mod, assistew sabiex il-customizations kif ukoll add ons li kienet għamlet is-soċjetà rikorrenti jkunu aċċessibbli għas-soċjetajiet kompetituri tagħha, mingħajr il-permess tas-soċjetà rikorrenti, u dana sabiex tali soċjetajiet kompetituri ikunu jistgħu jibqgħu jipprovdut servizz fuq dak ġa diżinjat, fejn il-customizations u add ons disinjati mis-soċjetà rikorrenti, u li fuqhom tikkontendi illi għandha dritt tal-awtur, ġew aċċessibbli liberament, possibbilment bl-assistenza ta’ l-istess soċjetà Microsoft Malta Limited u l-impjegati tagħha.

99. Jirrizulta, għalhekk, illi fil-każ odjern, in-ness bejn is-soċjetà rikorrenti u s-soċjetà Microsoft Malta Limited mhuwix il-kuntratti u liċenzji illi s-soċjetà rikorrenti kellha mas-soċjetà Microsoft Ireland, iżda l-aġir u l-involvement tas-soċjetà Microsoft Malta Limited u l-impjegati tagħha li setà jilledi d-dritt tal-awtur tas-soċjetà rikorrenti u li għalhekk setà rreka danni

lill-istess soċjetà rikorrenti.

100. Għalhekk, fil-każ odjern, jidher ċar illi l-eċċezzjoni tas-soċjetà Microsoft Malta Limited li hija mhijiex il-leġittimu kontradittur ma għandhiex mis-sewwa u għalhekk timmerita illi tiġi miċħuda.»

10. Il-kumpanija Microsoft Ireland Operations Limited appellat minn din is-sentenza fit-12 ta' Lulju, 2024 u talbet lil din il-Qorti biex tħassar is-sentenza tal-Ewwel Qorti fejn sabet illi l-Qrati Maltin għandhom ġurisdizzjoni sabiex jiddeċiedu t-talbiet tal-kumpanija attriċi u minflok tvarjaha billi tilqa' l-ewwel eċċezzjoni tal-kumpaniji konvenuti u b'hekk tgħaddi biex tiċċad it-talbiet kollha tal-kumpanija attriċi kif imressqa kontra Microsoft Ireland Operations Limited, bl-ispejjeż kollha kontra l-kumpanija attriċi. Fl-aggravji tagħha Microsoft Ireland Operations Limited tilmenta: (i) li s-sentenza tal-Ewwel Qorti hija *ultra vires* għaliex din ma messhiex daħlet fil-mertu tal-kwistjoni u f'kull każ, spiċċat biex għamlet riflessjonijiet ħżiena dwar il-mertu; u (ii) li l-Ewwel Qorti ħaddmet il-liġi b'mod ħażin fis-sentenza tagħha.

11. Il-kumpanija attriċi wieġbet għal dan l-appell fis-16 ta' Awwissu, 2024, u hemmhekk hija tat ir-raġunijiet tagħha għalfejn hija temmen li l-appell ta' Microsoft Ireland Operations Limited għandu jiġi miċħud.

12. Il-Qorti wara li rat l-atti kollha tal-kawża, tqis li m'hemmx il-ħtieġa li tqiegħed dan l-appell għas-smiġħ u b'hekk sejra tgħaddi minnufih għas-sentenza b'riġet l-**Artikolu 152(5) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u**

Proċedura Ċivili.

Konsiderazzjonijiet:

13. Fil-qofol tiegħu, l-appell imressaq minn Microsoft Ireland Operations Limited huwa dwar liema qراطي għandhom ġurisdizzjoni biex jisingħu l-kawża mibdija mill-kumpanija attriċi, Integrated Business Systems Limited, jiġifieri jekk hux dawk ta' Malta jew tal-Irlanda. Kemm hu hekk, il-kumpanija appellanti tişħaq li huma biss il-qراطي tal-Irlanda li għandhom il-ġurisdizzjoni biex jisingħu din il-kawża. Hija tgħid li skont l-**Artikolu 25 tar-Regolament Brussell I Riformulat**, il-ftehim ta' ġurisdizzjoni maqbul bejn l-appellanti u l-kumpanija appellata, kif misjub fis-*Solution Provider Agreement*, li ffirmaw bejniethom (fejn il-partijiet issogġettaw it-tilwimiet li setgħu jqumu bejniethom b'rabta ma' dan il-ftehim għall-qراطي tal-Irlanda), għandu jirbaħ fuq kwalunkwe regoli ta' ġurisdizzjoni ġenerali u/jew speċjali misjuba fir-**Regolament**, inkluż dawk li jirrigwardaw ir-responsabbiltà delittwali skont l-**Artikolu 7(2) tal-istess Regolament**.

14. Il-kumpanija appellanti ssostni li t-tilwima li hemm bejn il-partijiet, dwar l-allegat ksur tad-drittijiet tal-awtur, li l-kumpanija attriċi tgħid li għandha fuq it-tibdiliet u ż-żiediet li saru minnha fuq il-programm tal-Microsoft, mhux talli kienet prevedibbli fl-isfond tar-relazzjoni legali li tnisslet bejniethom permezz tas-*Solution Provider Agreement*, talli wkoll

kienet tkun impossibbli li kieku ma kinitx fis-sehħ dik ir-relazzjoni legali. Dan sewwasew għaliex kien biss permezz ta' din ir-relazzjoni legali li l-kumpanija attriċi setgħet tkun f'qagħda li toħloq it-tibdiliet u ż-żidiet fuq il-programm tal-kumpanija appellanti. Għalhekk hija tgħid li m'għandux ikun hemm xi dubju li huma l-qrati tal-Irlanda li għandhom il-ġurisdizzjoni biex jisimgħu dan il-każ.

15. Minbarra dan, fl-ewwel aggravju tagħha, il-kumpanija appellanti tilmenta b'mod speċifiku li fis-sentenza tagħha, l-Ewwel Qorti ma messhiex stħarrġet il-kwistjoni dwar jekk il-kumpanija attriċi tassew għandhiex jeddijiet tal-awtur fuq it-tibdiliet u ż-żidiet li hija wettqet fuq il-programm tal-Microsoft. Tisħaq li l-Ewwel Qorti ma messhiex ikkummentat dwar kwistjonijiet li jolqtu l-mertu tal-kawża u messha waqfet fl-istħarriġ tagħha dwar jekk il-ftehim ta' ġurisdizzjoni maqbul bejn il-partijiet iżommhiex milli tiddeċiedi din il-kawża. Għalhekk, fl-isfond tal-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-konvenuti, hija tgħid li fis-sentenza tagħha, l-Ewwel Qorti ħarġet 'il barra mil-limiti tal-kompetenza tagħha.

16. Fuq ix-xaqliba l-oħra, il-kumpanija attriċi ssostni li l-istħarriġ ta' fatti u provi li twettaq mill-Ewwel Qorti kien kollu meħtieġ biex hija tkun f'qagħda li tiddeċiedi l-eċċezzjoni dwar jekk hija għandhiex ġurisdizzjoni sabiex tieħu qies tal-kawża. Hija tiċhad li f'din il-kawża qegħdin jiġu mistħarrġa obbligi u drittijiet li twieldu mill-ftehim li ġie ffirmat bejnha u

bejn il-kumpanija appellanti u tiŝhaq li l-kawża tagħha hija msejsa fuq responsabbiltà delittwali u mhux dik kuntrattwali, hekk kif qiegħda tħaqqaq il-kumpanija appellanti.

17. Din il-Qorti ħa tibda billi tqis l-ilment tal-kumpanija appellanti fejn din tilmenta li biex l-Ewwel Qorti waslet għall-konklużjoni tagħha li hija għandha l-ġurisdizzjoni meħtieġa sabiex tiddeċiedi l-kawża, din ikkummentat li l-kumpanija attriċi tassew għandha jeddijiet tal-awtur fuq it-tibdili u ż-żidiet li hija wettqet fuq il-programm tal-Microsoft. Il-kumpanija attriċi tgħid li dan il-kumment jolqot direttament il-mertu tal-kawża, li kellu jiġi deċiż b'sentenza separata, wara li l-Qorti tiddeċiedi jekk hija għandhiex ġurisdizzjoni biex tisma' l-kawża u wara li jinstemgħu l-provi fir-rigward.

18. Għandu jingħad mal-ewwel, li fil-fehma ta' din il-Qorti, huma l-premessi u t-talbiet attriċi, kif jirriżultaw mill-att tal-bidu, li jagħtu jew ineżżgħu qorti mill-ġurisdizzjoni fuq il-materja u li allura jiformaw il-parametri li fihom il-qorti għandha tħaddem il-ġudizzju tagħha (ara **Francis Refalo nomine v. Jason Azzopardi et** maqtugħa mill-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri) fis-7 ta' Ottubru, 1997, **Emanuel Abela v. Paul Abela et** deċiża mill-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri) fil-5 ta' Marzu, 2003 u **Enriketta Bonnici v. Gordon Borg** mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Kompetenza Inferjuri) fl-4 ta' Diċembru, 2013). Hekk ukoll, huwa

prinċipju fundamentali li meta titressaq kontestazzjoni dwar jekk il-Qorti għandhiex ġurisdizzjoni biex tisma' kawża, dik il-Qorti għandha tistħarreg u tiddeċiedi dwar eċċezzjoni bħal dik fl-aspetti kollha tagħha (ara **John Debono et v. Mario Buhagiar et** maqtugħa mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-14 ta' April, 2015 u **Salkath Limited v. Victor Azzopardi** deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-14 ta' Diċembru, 2018).

19. Din il-Qorti tifhem, li f'każ x'aktarx tekniku u kumpless bħal dan, l-Ewwel Qorti kien jeħtiġilha tqis il-provi kollha li tressqu fl-atti sabiex tifhem eżatt x'kienet ir-relazzjoni ta' bejn il-partijiet u x'inhuwa l-jedd li fuq l-kumpanija attriċi qiegħeda isejjes it-talbiet tagħha. Fl-istess waqt, madankollu, kien ikun aktar xieraq li kieku fil-paragrafi 90 u 91 tas-sentenza tagħha, l-Ewwel Qorti qagħdet lura milli tikkummenta dwar jekk il-kumpanija attriċi tassew kellhiex xi jedd tal-awtur fuq l-imsemmija tibdiliet u židiet li hija wettqet fuq il-programm tal-Microsoft għaliex din hija kwistjoni li kellha tiġi mistħarrġa fid-deċiżjoni dwar il-mertu tat-tilwima li hemm bejn il-partijiet.

20. Tassew, illi għall-għanijiet tas-sentenza tagħha, kien ikun aktar loġiku għall-Ewwel Qorti li kieku, flok l-ewwel qieset jekk il-kumpanija attriċi għandhiex il-jedd tal-awtur, hija bdiet billi tqis qabelxejn jekk għandhiex ġurisdizzjoni biex tisma' l-kawża u tiegaf hemm. Wara kollox, biex tistħarreg l-eċċezzjoni tal-ġurisdizzjoni, ma kien hemm ebda ħtieġa

li l-Ewwel Qorti tistħarreg jekk il-kumpanija attriċi tassew għandhiex xi jedd tal-awtur iżda kien ikun biżżejjed, għall-għanijiet ta' dik l-eċċezzjoni, li l-Ewwel Qorti toqgħod fuq l-allegazzjoni tal-kumpanija attriċi li hija għandha dan il-jedd tal-awtur.

21. Madankollu, dan ma jfissirx illi minhabba f'hekk id-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti dwar il-ġurisdizzjoni tagħha għandha titwarrab. Minn qari tal-parti dispożittiva tas-sentenza tat-12 ta' Ġunju, 2024 – li hija l-parti tas-sentenza li tħoll u torbot – ma jirriżultax li l-Ewwel Qorti marret lil hemm minn dak li hija kienet intalbet tiddeċiedi. Tabilhaqq, f'din il-parti tas-sentenza, l-Ewwel Qorti ċaħdet biss l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tal-konvenuti dwar il-ġurisdizzjoni tagħha u dwar jekk Microsoft Malta Limited hijiex kontradittoriċi leġittima għat-talbiet tal-kumpanija attriċi, iżda ma semmiet xejn dwar l-ewwel talba tal-kumpanija attriċi fejn din talbet dikjarazzjoni li l-kumpaniji konvenuti kisru d-drittijiet tagħha tal-awtur.

22. Għalhekk, il-kummenti magħmula mill-Ewwel Qorti dwar il-mertu tal-kawża għandhom jitqiesu biss bħala *obiter dictum*, jiġifieri bħala kummenti magħmul b'manjiera każwali, u m'għandhomx għax iservu ta' preġudizzju għall-kumpanija appellanti (ara **Anthony Formosa v. L-Avukat Joseph Ellis et** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fil-5 ta' Ottubru, 2018). Jiġi b'hekk, li l-ewwel aggravju tal-kumpanija qiegħed jiġi miċħud.

23. Ngħaddu issa biex naraw jekk il-ġurisdizzjoni biex jisimgħu din il-kawża, hijiex tal-qrati Maltin, hekk kif sabet l-Ewwel Qorti, jew inkella jekk din taqax f'idejn il-qrati tal-Irlanda, hekk kif qiegħda tippretendi l-kumpanija appellanti. Din il-Qorti tibda billi ttenni li n-natura ta' kawża li titressaq quddiem il-qrati hija determinata mill-għażla li tagħmel il-parti li tiftaha u mhux mill-eċċezzjonijiet li l-parti m'harrka tqajjem dwarha.

24. Tassew, din l-għażla tal-azzjoni hija biss prerogattiva tal-parti attriċi u żgur ma tistax issir mill-parti m'harrka, li lanqas hija m'hollija tgħid x'messha kienet l-azzjoni li l-parti attriċi għażlet li tiftaħ. Iżda, ladarba l-parti attriċi tagħmel l-għażla tagħha, hija mbagħad trid toqgħod għal dik l-għażla. Għażla din, li toħroġ mill-kliem u mit-talbiet l-att tal-bidu li bih tinfetaħ il-kawża u mir-regoli u l-elementi li jikkarakterizzaw l-għamla tal-azzjoni magħżula (ara **William Rizzo nomine v. Victor Zammit** maqtugħa mill-Qorti tal-Appell fil-15 ta' Diċembru, 1997, **Jean Vella v. Paul Camilleri et** deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fid-19 ta' Ġunju, 2014, il-**Professur Raymond Mangion v. Whitelocke Publications Limited et** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fil-31 ta' Mejju, 2019 u **Arthur Xuereb v. Silvio Borg et** maqtugħa mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Ġunju, 2019).

25. Fil-każ tagħna, minn qari tar-rikors maħluf li tressaq mill-kumpanija attriċi, jidher li din qiegħda titlob li l-kumpaniji konvenuti jħallsuha d-danni

mġarrba minnha minħabba ksur tal-jeddijiet tal-awtur tagħha skont l-**Artikoli 7 u 42(1)(a)** tal-Att dwar id-Drittijiet tal-Awtur u kif ukoll minħabba ksur tal-obbligi fiduċjarji li kellha Microsoft Ireland Operations Limited skont l-**Artikolu 1124A(3) u (4)** tal-**Kodiċi Ċivili**. Huwa ferm ċar minn qari ta' dan l-att tal-bidu, li l-kumpanija attriċi mhijiex qiegħda issejjes l-azzjoni tagħha fuq xi drittijiet li joħorġu mill-ftehim li kien hemm fis-seħh bejnha u bejn il-kumpanija appellanti, qabel dan intemm fl-4 ta' Novembru, 2009. Mod ieħor, kif ġie mfisher mill-kumpanija attriċi fl-att tal-bidu, id-danni allegatament mġarrba minnha b'kawża tal-imġiba tal-kumpaniji konvenuti huma ta' natura delittwali u mhux dik kuntrattwali.

26. Kif ingħad aktar 'il fuq, l-għażla tal-kumpanija attriċi li ssejjes l-azzjoni tagħha għad-danni fuq is-saħħa tal-liġijiet Maltin dwar id-drittijiet tal-awtur u dwar l-obbligi fiduċjarji, minflok fuq il-ftehim li kien hemm bejnha u bejn il-kumpanija appellanti, hija fakultà tagħha. Huwa ta' xejn għalhekk li l-kumpanija appellanti tagħmel referenza għal dak li jgħid il-ftehim li kien hemm bejnha u bejn il-kumpanija attriċi dwar il-qrati li għandhom ġurisdizzjoni biex jjsimgħu tilwimiet marbuta ma' dan il-ftehim. Huwa ta' xejn ukoll li l-kumpanija appellanti tişhaq li skont l-**Artikolu 25 tar-Regolament (UE) Nru 1215/2012 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-12 ta' Diċembru, 2012 dwar il-ġurisdizzjoni u r-rikonossiment u l-eżekuzzjoni ta' sentenzi fi kwistjonijiet ċivili u kummerċjali (riformulazzjoni)**, huma l-qrati tal-Irlanda li għandhom il-

ġurisdizzjoni biex jisimgħu din it-tilwima minħabba li fl-imsemmi ftehim il-kumpanija attriċi u dik appellanti ntrabtu li daww il-qراطي għandhom ikollhom ġurisdizzjoni biex isolvu t-tilwimiet kollha li setgħu jqumu b'rabta mal-istess ftehim. Dan sewwasew għaliex il-kumpanija attriċi qiegħda tibbaża l-azzjoni tagħha għad-danni fuq ksur tal-liġi Maltija u mhux fuq ksur tal-ftehim.

27. Issa l-kwistjoni dwar jekk il-kumpanija attriċi fil-fatt imxietx tajjeb jew le, meta sejset l-azzjoni tagħha għad-danni fuq ksur tal-liġi Maltija minflok fuq ksur tal-ftehim imsemmi, għadha trid tiġi mistħarrġa fil-mertu. Tassew, jekk kemm-il darba waqt l-istħarrġ tat-tilwima fil-mertu, il-Qorti ssib li l-kumpanija attriċi ma kellha ebda jedd li tmexxi b'kawża għad-danni minħabba ksur tal-liġi Maltija iżda minflok kien jeħtiġilha tmexxi b'kawża għad-danni minħabba ksur tal-kundizzjonijiet tal-ftehim, mela allura hemmhekk tfalli għalkollox l-azzjoni tal-kumpanija attriċi.

28. Din il-Qorti jkollha tistqarr li hija fliet il-provi li tressqu fl-atti sa dan l-istadju tal-kawża, fosthom il-ftehim imsemmi, u ma rriżultalhiex li l-ftehim inkwistjoni isemmi jew jipprovdi xi ħaġa dwar l-obbligi fiduċjarji li kellha l-kumpanija appellanti jew dwar min mill-partijiet għall-ftehim kellu jżomm l-jeddijiet tal-awtur fuq it-tibdiliet u ż-żidiet li l-kumpanija attriċi wettqet fuq il-programm tal-Microsoft. Madankollu, f'dan l-istadju għadu bikri wisq biex jiġi determinat jekk l-istrumenti legali li jagħtu l-jedd lill-kumpanija

attriċi li tmexxi b'din il-kawża għad-danni humiex il-liġijiet Maltin jew inkella l-ftehim li kien għie ffirmat bejn il-kumpanija attriċi u l-kumpanija appellanti, għaliex dwar dan għadhom iridu jittressqu l-provi fil-mertu. Għalhekk, dak li jeħtiġilha tqis din il-Qorti għall-għanijiet ta' din id-deċiżjoni tagħha dwar l-eċċezzjoni tal-ġurisidizzjoni huwa biss jekk il-kumpanija attriċi setgħetx tfittex lill-kumpanija appellanti, li hija domiciljata fl-Irlanda, għal danni delittwali fil-qradi Maltin minhabba ksur tal-jeddijiet tal-awtur u minhabba ksur tal-obbligazzjonijiet fiduċjarji, kif imħarsa fil-liġi Maltija.

29. Din il-Qorti tifhem li għalkemm il-kumpanija attriċi qiegħda tilmenta kemm dwar ksur ta' obbligi fiduċjarji u kif ukoll dwar ksur tal-jeddijiet tal-awtur tagħha, l-ilment ewlieni tagħha f'din il-kawża, huwa sewwasew il-ksur tal-jeddijiet tagħha tal-awtur, għaliex l-allegat ksur ta' drittijiet fiduċjarji huwa biss sekondarju minhabba li dan kien il-mezz li bih allegatament ġew imxellfa d-drittijiet tal-awtur tagħha.

30. B'dan kollu quddiem għajnejha, il-mistoqsija li teħtieġ li titwieġeb minn din il-Qorti hija din: il-qorti tad-domicilju tal-attur (f'dan il-każ il-qorti Maltija) għandha ġurisdizzjoni biex tisma' kawża fejn il-jeddijiet tal-awtur tal-attur ġew miksura minn konvenut li jinsab domiciljat fi Stat Membru ieħor tal-Unjoni Ewropea?

31. Din il-mistoqsija tidher li ġiet imwieġba bl-istess manjiera mill-Qorti tal-Ġustizzja Ewropea (Ir-Raba' Awla) numru ta' drabi, fosthom fil-kawża fl-ismijiet: **Peter Pinckney v. KDG Mediatech AG** deċiża fit-3 ta' Ottubru, 2013 (Kawża nru C-170/12), **Hi Hotel v. Uwe Spoering** mogħtija fit-3 ta' April, 2014 (Kawża nru (C-387/12) u **Pez Hejduk v. EnergieAgentur.NRW GmbH** maqtugħa fit-22 ta' Jannar, 2015 (Kawża Nru C-441/13). Il-prinċipji li joħorġu minn dawn is-sentenzi qegħdin jingabru fil-qosor fil-paragrafi li ġejjin.

- (i) Li l-**Artikolu 4(1) tar-Regolament (UE) Nru 1215/2012** jagħti ġurisdizzjoni lill-qorti tal-Istat Membru fit-territorju tar-residenza tal-konvenut. Madankollu, b'deroga għall-prinċipju fundamentali msemmi f'dan l-Artikolu, ir-regolament jaħseb għal numru ta' sitwazzjonijiet fejn tingħata ġurisdizzjoni speċjali, fosthom dik misjuba fl-**Artikolu 7(2)** tiegħu. Dan l-Artikolu jgħid li fi kwistjonijiet li għandhom x'jaqsmu ma' tort, delitt jew kważi delitt, persuna domiciljata fi Stat Membru tista' tiġi mħarrka fi Stat Membru ieħor, jiġifieri fil-qorti ta' dak l-Istat Membru fejn l-avveniment dannuż jkun twettaq jew jista' jitwettaq. Din ir-regola ta' ġurisdizzjoni speċjali għandha tiġi interpretata b'mod restrittiv u ma tistax tiġi interpretata b'mod li jmur lil hemm mill-każijiet previsti b'mod esplicitu fir-**Regolament** (ara **Melzer v. MF Global UK Ltd** deċiża mill-

Qorti tal-Ġustizzja Ewropea (Ir-Raba' Awla) fis-16 ta' Mejju, 2013);

(ii) Li l-espressjoni «*fejn l-avveniment dannuż jkun twettaq jew jista' jitwettaq*» fl-**Artikolu 7(2)** hawn fuq imsemmi, tfisser fl-istess waqt, kemm il-post fejn immaterjalizza ruħu d-dannu u kif ukoll il-post fejn seħħet l-imġiba li kkawżat dan id-dannu. Għalhekk, l-attur għandu l-għażla li jharrek lill-konvenut, quddiem il-qorti ta' wieħed jew l-ieħor minn dawn iż-żewġ postijiet. F'dan ir-riwgard, hija ġurisprudenza miżmuma li r-regola ta' ġurisdizzjoni misjuba fl-**Artikolu 7(2)** hija msejsa fuq l-eżistenza ta' rabta partikolarment intima bejn l-ilment u l-qorti tal-post fejn twettaq jew jista' jitwettaq l-għemil dannuż, u li b'hekk tiġġustifika l-attribuzzjoni tal-ġurisdizzjoni lil din tal-aħħar għal raġunijiet ta' amministrazzjoni tajba tal-ġustizzja u l-organizzazzjoni xierqa tal-proċeduri (ara s-sentenza ta' **Melzer v. MF Global UK Ltd**, hawn fuq imsemmija);

(iii) Li għall-htigijiet tal-**Artikolu 7(2)**, id-dannu li jirriżulta minn allegat ksur tal-jeddijiet tal-awtur jista' jseħh jew ikun seħh fi Stat Membru differenti minn dak fejn il-konvenut ikun irriproduċa x-xogħol tal-awtur. Dan aktar u aktar meta l-

materjal ikun ġie ppubblikat fuq l-internet u b'hekk ikun aċċessibbli minn kullimkien;

(iv) Li l-ġurisdizzjoni sabiex titratta kawża dwar delitt jew kważi delitt tista' tiġi stabbilita favur il-qorti li tintalab biex issib ksur ta' drittijiet patrimonjali tal-awtur u dan sakemm: (a) l-Istat Membru li fit-territorju tiegħu tinsab din il-qorti jkun jipproteġi d-drittijiet patrimonjali li l-attur ikun igawdi; u (b) ikun hemm riskju li d-dannu allegat jimmaterjalizza ruħu fil-ġurisdizzjoni tal-qorti fejn tkun saret it-talba. Il-protezzjoni mogħtija mill-Istat Membru fejn tkun saret il-kawża, madankollu, tapplika biss għat-territorju tal-imsemmi Stat Membru u għalhekk dik il-qorti jkollha biss ġurisdizzjoni sabiex tiddeċiedi dwar id-dannu li jkun ġie kkawżat fit-territorju ta' dak l-Istat Membru (ara aktar fuq dan il-punt il-ktieb, ***Brussels I Bis – A Commentary on Regulation (EU) No 1215/2012*** miġbur minn **Marta Requejo Isidro** u mitbugħ minn Edward Elgar Publishing fl-2022, f'paġna 127); u

(v) Li fil-prinċipju, il-qrati tal-Istati Membri jżommu l-ġurisdizzjoni, kemm skont l-**Artikolu 7(2)** u kif ukoll skont il-prinċipju tat-territorjalità, sabiex jiddeċiedu dwar dannu kkawżat minn ksur tad-drittijiet patrimonjali tal-awtur fit-territorju tal-Istat

Membru rispettiv tagħhom. Dan sewwasew minħabba li dawn huma fl-aħjar qagħda, min-naħa l-waħda, li jevalwaw jekk effettivament inkisrux d-drittijiet patrimonjali tal-awtur imħarsa fl-Istat Membru kkonċernat, u min-naħa l-oħra, li jistabbilixxu n-natura tad-dannu li jkun ġie kkawżat.

32. Illi m'haddma dawn il-prinċipji għall-każ li għandna quddiemna, ma hemmx dubju li l-liġi Maltija tħares id-drittijiet tal-awtur fuq it-tibdiliet u ż-żidiet li saru mill-kumpanija attriċi fuq il-programm tal-Microsoft. Dan joħroġ ferm ċar: (i) kemm mit-tifsira ta' "xogħol letterarju", misjuba fl-**Artikolu 2 tal-Att dwar id-Drittijiet tal-Awtur**, li skont il-paragrafu (g) tagħha tinkludi fiha programmi għall-*computer*; (ii) kemm mit-tipi ta' xogħlijiet li huma eliġibbli għad-drittijiet tal-awtur kif imniżżla fl-**Artikolu 3 tal-Att**; (iii) kemm mix-xorta tad-drittijiet tal-awtur kif imfissra fl-**Artikolu 7 tal-istess Att**; u (iv) kif ukoll mill-kontravvenzjonijiet tad-drittijiet tal-awtur kif inhuma mniżżla fl-**Artikolu 42 tal-istess Att**).

33. Hekk ukoll, fil-każ tagħna, id-danni li qegħdin jintalbu mill-kumpanija attriċi jidhru li seħħew f'Malta stess: (i) fl-ewwel lok, għaliex il-kumpanija attriċi hija domiciljata hawn Malta u topera n-negozju tagħha minn Malta u b'hekk it-telf ta' negozju li qiegħda tgħid li ġarrbet seħħ f'Malta; u (ii) fit-tieni lok, għaliex il-kompetituri tal-kumpanija attriċi u kif ukoll il-klijenti passati tagħha, li l-kumpanija konvenuta qiegħda tagħtihom

il-possibbiltà li jużaw u jibqgħu jiżviluppaw t-tibdiliet u ż-żidiet mwettqa mill-kumpanija attriċi fil-programm tal-Microsoft, u li fuqhom il-kumpanija attriċi qiegħda tippretendi d-dritt tal-awtur, jidhru li huma lkoll domiciliċjati f'Malta.

34. Minbarra dan, m'għandux ikun hemm dubju wkoll li l-qrati Maltin huma fl-aħjar qagħda li jistħarrġu kemm jekk il-kumpanija attriċi tabilħaqq inkisrulhiex d-drittijiet tal-awtur skont l-**Att dwar id-Drittijiet tal-Awtur**, u kif ukoll, li jistabbilixxu x'inhija l-ħsara li l-kumpanija attriċi ġarrbet hawn Malta. Minn dan isegwi, għalhekk, li l-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tassew għandha l-ġurisdizzjoni biex tisma' din il-kawża – mhux għaliex id-drittijiet tal-awtur li l-kumpanija attriċi qiegħda tippretendi nħolqu hawn Malta, kif sabet l-Ewwel Qorti – iżda minħabba r-raġunijiet hawn fuq imsemmija.

35. Naturalment, b'ħarsien tal-prinċipju tat-territorjalità, kif ingħad aktar 'il fuq, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għandha biss ġurisdizzjoni sabiex tiddeċiedi dwar id-dannu li ġie kkawżat hawn Malta u mhux dwar xi danni oħra li setgħu nħolqu mill-konvenuti lill-kumpanija attriċi f'xi Stat Membru jew f'xi pajjiż ieħor.

36. Għalhekk, fid-dawl ta' dan kollu, it-tieni aggravju tal-kumpanija appellanti qiegħed jiġi miċħud ukoll.

Deċiżjoni

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija, din il-Qorti ssib li l-Qrati Maltin tassew għandhom il-ġurisdizzjoni biex jisimgħu din il-kawża, għalkemm għal raġunijiet differenti minn dawk mogħtija mill-Ewwel Qorti, u b'hekk qiegħda **tiċhad** l-appell ta' Microsoft Ireland Operations Limited, bl-ispejjeż kontra tagħha.

Fl-aħħar nett, il-Qorti **tordna** lir-Reġistratur tal-Qrati Ċivili u Tribunali sabiex jibgħat l-atti tal-kawża lura lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili bil-għan li jissokta s-smiġħ ta' din il-kawża quddiemha.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Christian Falzon Scerri
Imħallef

Josette Demicoli
Imħallef

Deputat Reġistratur
da